

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

kṛṣṇayajurvēdīya taittirīya brāhmaṇē
॥ *tr̥tīyāṣṭakē aṣṭamaḥ praśnaḥ* ॥
(aśvamēdham - 1)

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ tr̥t̥iyāṣṭakē aṣṭamaḥ praśnaḥ ॥
(aśvamēdham - 1)

hariḥ ṃ(4)m |

sāṅgrahāṇyēṣṭyā yajatē |

imāṃ janatāḡ saṅgr̥h̥ṇānīti |

dvādaśāratnī raśanā bhāvati |

dvādaśa māsaḥ saṃvathsaraḥ |

saṃvathsaramēvāvārundhē |

mauñjī bhāvati |

ūrgvai muñjāḥ |

ūrjāmēvāvārundhē |

citrā nakṣātraṃ bhavati |

citraṃ vā ētat karma ॥ 1 ॥

yadaśvamēdhaḥ samṛddhyai |

puṇyānāma dēvayajānamadhyavāsyati |

puṇyāmēva tēnā kīrtimābhijāyati |

apādātīnṛtvijaḥ samāvahāntyā sūbrahmaṇyāyāḥ |

suvarḡgasyā lōkasya samāṣṭyai |

Please let us know of any errors in this text.

kēśaśmaśru vāpatē |
naḥhāni nikṛntatē |
datō dhāvatē |
snāti |
ahataṃ vāsaḥ paridhattē |
pāpmanō'pahatyai |
vācaṃ yatvōpavasati |
suvarḡasyā lōkasya guptyai |
rātriṃ jāgarayanta āsatē |
suvarḡasyā lōkasya samāṣṭyai || 2 ||

karma dhattē pañca ca || 1 ||

catuṣṭayya āpō bhavanti |
catuśśaphō vā aśvaḥ prājāpatyaḥ samṛddhyai |
tā digbhyaḥ samābhṛtā bhavanti |
dikṣu vā āpaḥ |
annaṃ vā āpaḥ |
adbhyō vā annaṃ jāyatē |
yadēvadbhyō'annaṃ jāyatē |
tadavarundhē |

tāsu' brahmaudānaṃ pa'cati |
rēta' ēva taddād'hāti || 3 ||

catuśśarāvō bhavati |
dikṣvēva pratitiṣṭhati |
ubhayatō rukmau bhāvataḥ |
ubhayata' ēvāsm̐nrucāṃ dadhāti |
uddhāراتi śṛtatvāya' |
sarpiṣvānbhavati mēdhyatvāya' |
catvāra' āṣṭyāḥ praśnānti |
diśāmēva jyōtiṣi juhōti |
catvāri hiraṇyāni dadāti |
diśāmēva jyōtīgṣyavarundhē || 4 ||

yadājyamucchiṣyātē |
tasminraśanāṃ nyūnatti |
prajāpatirvā ōdanaḥ |
rēta' ājyam |
yadājyē raśanāṃ nyūnatti |
prajāpatimēva rētāsā samārdhayati |
darbhamayī raśanā bhāvati |
bahu vā ēṣa kūcarō' mēdhyamupāgacchati |

yadaśvaḥ |

pavitraṃ vai darbhāḥ || 5 ||

yaddarbhamayī raśanā bhavāti |

punātyēvainām |

pūtamēnaṃ mēdhyamālabhatē |

aśvasya vā ālabdhasya mahimōdākrāmat |

sa mahartvijah prāviśat |

tanmahartvijāṃ mahartviktvam |

yanmahartvijah prāśnanti |

mahimānamēvāsmintaddadhāti |

aśvasya vā ālabdhasya rēta udākrāmat |

tathasuvarṇaḡ hiranyaṃ abhavat |

yathasuvarṇaḡ hiraṇyaṃ dadāti |

rēta ēva taddadhāti |

ōdanē dadāti |

rētō vā ōdanaḥ |

rētō hiraṇyam |

rētaśaivāsmīnrētō dadhāti || 6 ||

dadhāti rindhē darbhā abhavathṣaṭṣā || 2 ||

yō vai brahmaṇē dēvēbhyaḥ
prajāpātayē'pratiprōcyāśvaṃ mēdhyāṃ badhnāti |
ā dēvatābhyō vṛścyatē |
pāpiyānbhavati |
yaḥ pratiprōcyā |
na dēvatābhya āvṛścyatē |
vasiyānbhavati |
yadāha |
brahmaṇnaśvaṃ mēdhyāṃ bhanthsyāmi dēvēbhyaḥ
prajāpātayē tēna rādhyāsamiti |
brahma vai brahmā |
brahmaṇa ēva dēvēbhyaḥ prajāpātayē pratiprōcyāśvaṃ
mēdhyāṃ badhnāti || 7 ||
na dēvatābhya āvṛścyatē |
vasiyānbhavati |
dēvasyā tvā savituh prasava iti raśanāmādattē
prasūtyai |
āśvinōrbāhubhyāmityāha |
āśvinau hi dēvānāmadvaryū āstām |
pūṣṇō hastābhyāmityāha yatyai |

vyṛddhaṃ vā ētadyajñasyā |
yadāyajuṣkēṇa kriyatē |
imāmagr̥bhṇanraśanāmṛtasyētyadhivadatī yajuṣkr̥tyai |
yajñasya samṛddhyai || 8 ||

tadāhuḥ |
dvādaśāratnī raśanā kartavyā(3) trayōdaśāratnī(3)riti |
ṛṣabhō vā ēṣa ṛtūnām |
yathsamvathsarah |
tasya trayōdaśō māsō viṣṭapām |
ṛṣabha ēṣa yajñānām |
yadaśvamēdhaḥ |
yathā vā ṛṣabhasyā viṣṭapām |
ēvamētasyā viṣṭapām |
trayōdaśamaratniḡ raśanāyāmupādadhāti || 9 ||

yathar̥ṣabhasyā viṣṭapaḡ saggskarōti |
tādr̥gēva tat |
pūrva āyūṣi vidathēṣu kavyētyāha |
āyūrēvāsmindadhāti |
tayā dēvāḥ sutamābābhūvurityāha |
bhūtimēvōpāvartatē |

ṛtasya sāmānthsaramārapantītyāha |
satyaṃ vā ṛtam |
satyēnaivaināmṛtēnārabhatē |
abhīdhā asītyāha || 10 ||

tasmādaśvamēdhayājī sarvaṇi bhūtānyabhibhāvati |
bhuvānamasītyāha |
bhūmānamēvōpaiti |
yantā'sītyāha |
yantāramēvainaṃ karōti |
dhartā'sītyāha |
dhartāramēvainaṃ karōti |
sō'gniṃ vaiśvānarāmityāha |
agnāvēvainaṃ vaiśvānarē juhōti |
saprāthasāmityāha || 11 ||

prajayaivainaṃ paśubhiḥ prathayati |
svāhākṛta ityāha |
hōmā ēvāsyaiṣaḥ |
pṛthivyāmityāha |
asyāmēvainaṃ pratiṣṭhāpayati |
yantā rāḍyantā'si yamanō dhartā'si dharuṇa ityāha |

rūpamēvāsyaitanmahimānaṃ vyācaṣṭē |
kr̥ṣyai tvā kṣēmāya tvā rayyai tvā pōṣāya tvētyāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
svagā tvā dēvēbhya ityāha |
dēvēbhya ēvainagg svagā kārōti |
svāhā tvā prajāpataya ityāha |
prājāpatyō vā aśvāḥ |
yasyā ēva dēvatāyā ālabhyatē |
tayaivainag samardhayati || 12 ||

badhnāti samṛddhyā upādadhātyasītyāha
saprāthasamityāha dēvēbhya ityāha pañca ca || 3 ||

yaḥ piturānujāyāḥ putraḥ |
sa purastānnayati |
yō māturanujāyāḥ putraḥ |
sa paścānnayati |
viṣvañcamēvāsmātpāpmānaṃ vivṛhataḥ |
yō arvantaṃ jighāṣati tamabhyamīti varuṇa iti
śvānaṃ caturakṣaṃ prasaṭi |
parō martāḥ paraḥ śvēti śunaścaturakṣasya prahanti |
śvēva vai pāpmā bhrātṛvyaḥ |

pāpmanāmēvāsyā bhrātr̥vyag hanti |
saidhṛakam musalam bhavati || 13 ||

karmā karmaivāsmāi sādhayati |
paugścalēyō hanti |
puggścalvām vai dēvāḥ śucaṁ nyādadhuḥ |
śucaivāsyā śucaḡ hanti |
pāpmā vā ētamīphsatītyāhuḥ |
yō'śvamēdhēna yajāta iti |
āsvāsyādhaspadamupāsyati |
vajrī vā āsvāḥ prājāpatyaḥ |
vajrēṇaiva pāpmanam bhrātr̥vyamavakrāmati |
dakṣiṇā'paplāvayati || 14 ||

pāpmanāmēvāsmācchamāmapā plāvayati |
aiṣika udūhō bhavati |
āyurvā iṣikāḥ |
āyūrēvāsmindadhati |
amṛtam vā iṣikāḥ |
amṛtamēvāsmindadhati |
vētaśākhōpasambāddhā bhavati |
aphsuyōnirvā āsvāḥ |

ap̥hsujō vētasah |
svādēvainaṃ yōnēnirmimītē |
purastātpratyāñcamabhyudūhati |
purastādēvāsmīnpratīcyamṛtaṃ dadhāti |
aḥam ca tvaṃ ca vṛtrahanniti brahmā yajāmānasya
hastam gr̥hṇāti |
brahmakṣatrē ēva sandādhati |
abhi kratvēndra bhūradhajmannityādhvāryuryajāmānaṃ
vācayatyabhijityai || 15 ||

bhāvati plāvayati mimītē pañca ca || 4 ||

catvāraḥ ṛtvijaḥ samukṣanti |
ābhya ēvainaṃ cataśrbhyō digbhyō' bhi samīrayanti |
śatēnā rājaputraiḥ sahādhvāryuḥ |
purastātpratyāñkṭiṣṭhaṇprōkṣati |
anēnāśvēnā mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā vṛtraṃ vādhyāditi |
rājyaṃ vā ādhvāryuḥ |
kṣatraḡ rājaputraḥ |
rājyēnaiṁvāsmīnkṣatraṃ dādhati |
śatēnā rājabhirugraiḥ saha brahmā || 16 ||

daḵṣiṇata udaṅktiṣṭhaṇprōkṣati |
anēnāśvēna mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā'pratidhṛṣyō'stṛviti |
balaṃ vai brahmā |
balamarājōgraḥ |
balēnaivāsmīnbalam dadhāti |
śatēna sūtagrāmaṇibhiḥ saha hōtā |
paścātprāṅktiṣṭhaṇprōkṣati |
anēnāśvēna mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā'syai viśaḥ || 17 ||

bahugvai bahvaśvāyai bahvajāvīkāyai |
bahuvrīhiyavāyai bahumāṣatīlāyai |
bahuhiraṇyāyai bahuhastikāyai |
bahudāsapūruṣāyai rayimatyai puṣṭimatyai |
bahurāyaspōṣāyai rājā'stṛviti |
bhūmā vai hōtā |
bhūmā sūtagrāmaṇyaḥ |
bhūmnaivāsmīnbhūmānam dadhāti |
śatēna kṣattasaṅgrahītr̥bhiḥ sahōdgātā |
uttaratō daḵṣiṇā tiṣṭhaṇprōkṣati || 18 ||

anēnāśvēna mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā sarvaṃāyurēt̥viti |
āyurvā udgātā |
āyuḥ kṣattasaṅgrahītāraḥ |
āyūṣaivāsminnāyūrdadhāti |
śataḡ śataṃ bhavanti |
śatāyuḥ puruṣaḥ śatēndriyaḥ |
āyūṣyēvēndriyē pratitiṣṭhati |
catuśśatā bhāvanti |
catāsrō diśaḥ |
dikṣvēva pratitiṣṭhati || 19 ||

brahmā viśa ukṣati diśa ēkaṃ ca || 5 ||

yathā vai haṃṣō gr̥hītasya skandati |
ēvaṃ vā ētadaśvāsya skandati |
yanniktamanālabdhamuthsṛjanti |
yathstōkyā anvāha |
sarvaḥutāmēvainaṃ karōtyaskandāya |
askannaḡ hi tat |
yaddhṛtasya skandati |
sahasraṃmanvāha |

saḥasrāsammitaḥ suvarḡō lōkaḥ |
suvarḡasyā lōkasyābhijītyai || 20 ||

yatparimitā anubrūyāt |
parimitamavarundhīta |
aparimitā anvāha |
aparimitaḥ suvarḡō lōkaḥ |
suvarḡasyā lōkasya samāṣṭyai |
stōkyā juhōti |
yā ēva varṣyā āpaḥ |
tā avarundhē |
asyāṃ juhōti |
iyam vā agnirvaiśvānaraḥ || 21 ||

asyāmēvaināḥ pratiṣṭhāpayati |
uvācā ha prajāpatiḥ |
stōkyāsu vā ahamāśvamēdhaḡ saggsthāpayāmi |
tēna tataḥ saggsthitēna carāmīti |
agnayē svāhētyāha |
agnayā ēvainam juhōti |
sōmāya svāhētyāha |
sōmāyaivainam juhōti |

savitrē svāhētyāha |
savitra ēvainam juhōti || 22 ||

sarāsvatyai svāhētyāha |
sarāsvatyā ēvainam juhōti |
pūṣṇē svāhētyāha |
pūṣṇa ēvainam juhōti |
br̥haspatāyē svāhētyāha |
br̥haspatāya ēvainam juhōti |
apam mōdāya svāhētyāha |
adbhya ēvainam juhōti |
vāyavē svāhētyāha |
vāyava ēvainam juhōti || 23 ||

mitrāya svāhētyāha |
mitrāyaivainam juhōti |
varuṇāya svāhētyāha |
varuṇāyaivainam juhōti ||
ētābhyā ēvainam dēvatābhyō juhōti |
daśādaśa sampādāḥ juhōti |
daśākṣarā virāṭ |
annam virāṭ |

virājāvānnādyamavarundhē |
pra vā ēṣō'smāllōkāccyāvatē |
yaḥ parācīrāhūtīrjuhōti |
punāḥpunarabhyāvartam juhōti |
asminnēva lōkē pratitiṣṭhati |
ētāg ha vāva sō'svamēdhasya saggsthītimuvācāskāndāya |
askannaḡ hi tat |
yadyajñasya saggsthitasya skandati || 24 ||

abhijityai vaiśvānaraḥ savitra ēvainam juhōti
vāyava ēvainam juhōti cyavatē ṣaṭcā || 6 ||

prajāpatayē tvā juṣṭam prōkṣāmīti
purastātpratyāñktiṣṭhaṇprōkṣāti |
prajāpatīrvai dēvānāmannādō vīryāvāṇ |
annādyāmēvāsmīnvīryam dadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmannādō vīryāvattamaḥ ||
indrāgnibhyām tvēti dakṣiṇataḥ |
indrāgnī vai dēvānāmōjiṣṭhau baliṣṭhau |
ōjā ēvāsmīnbalam dadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmōjiṣṭhō baliṣṭhaḥ |
vāyavē tvēti paścāt |
vāyurvai dēvānāmāśuḥ sārasāritamaḥ || 25 ||

jaṁvamēvāsmindadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmāsuḥ sārasāritamaḥ |
viśvēbhyastvā dēvēbhya ityuttarataḥ |
viśvē vai dēvā dēvānām yaśasvitāmāḥ |
yaśā ēvāsmindadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnām yaśasvitāmāḥ |
dēvēbhyastvētyadhastāt |
dēvā vai dēvānāmapācitātamāḥ |
apācitimēvāsmindadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmapācitātamāḥ || 26 ||

sarvēbhyastvā dēvēbhya ityupariṣṭāt |
sarvē vai dēvāstviṣimantō harasvināḥ |
tviṣimēvāsmiṇ harō dadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnām tviṣimāṇ harasvitāmāḥ |
divē tvā'ntarikṣāya tvā pṛthivyai tvētyāha |
ēbhya ēvainām lōkēbhyaḥ prōkṣāti |
satē tvā'satē tvā'dbhyastvausādhībhyastvā
viśvēbhyastvā bhūtēbhya ityāha |
tasmādaśvamēdhayājinaḡ sarvaṇi bhūtānyupajīvanti |
brahmapādinō vadanti |

yatprājāpatyō'śvaḥ |
atha kasmādēnamānyābhyō dēvatābhyō'pi prōkṣatīti |
aśvē vai sarvā dēvatā anvāyattāḥ |
taṃ yadviśvēbhyastvā bhūtēbhyaḥ iti prōkṣati |
dēvatā ēvāsmīnnavāyātayati |
tasmādaśvē sarvā dēvatā anvāyattāḥ || 27 ||

sārasāritamōpacitatamaḥ prājāpatyō'śvaḥ pañca ca || 7 ||

yathā vai haviṣō gṛhītasya skandati |
ēvaṃ vā ētadaśvasya skandati |
yatprōkṣitamānālabdhamuthsṛjanti |
yadaśvacarītāni juhōti |
sarvaḥutāmēvainaṃ karōtyaskandāya |
askannaḡ hi tat |
yaddhṛtasya skandati |
īnkārāya svāhēnkr̥tāya svāhētyāha |
ētāni vā aśvacarītāni |
caritairēvainaḡ samārdhayati || 28 ||

tadāhuḥ |
anāhutayō vā aśvacarītāni |
naitā hōtavyā iti |

athō khalvāhuḥ |

hōtavyā ēva |

atra vāvaivaṃ vidvānaśvamēdhaḡ saggsthāpayati |

yadaśvacaritāni juhōti |

tasmāddhōtavyā iti |

bahirdhā vā ēnamētadāyatānāddadhāti |

bhrātr̥vyamasmai janayati || 29 ||

yasyānāyatānē'nyatrāgnērāhūtīrjuhōti |

sāvitrīyā iṣṭyāḥ purastāthsviṣṭakṛtāḥ |

āhavanīyē'śvacaritāni juhōti |

āyatāna ēvāsyāhūtīrjuhōti |

nāsmāi bhrātr̥vyam janayati |

tadāhuḥ |

yajñamukhēyajñamukhē hōtavyāḥ |

yajñasya kl̥ptyai |

suvar̥gasya lōkasyānukhyātyā iti |

athō khalvāhuḥ || 30 ||

yadyajñamukhē yajñamukhē juhuyāt |

paśubhiryajāmānaṃ vyārdhayēt |

ava suvar̥gāllōkāt̥padyēta |

pāpīyānth₁syāditi |
sa₁kr̥dēva hōtavyāḥ |
na yajāmānaṃ paśubhirvyārdhayati |
abhi su₁vargaṃ lōkaṃ jāyati |
na pāpīyānbhavati |
aṣṭācāt₁vāriḡsatamaśvarūpāṇi juhōti |
aṣṭācāt₁vāriḡsadakṣarā jagatī |
jāgatōś₁vah prājāpatyah samr̥ddhyai |
ēka₁matiriktaṃ juhōti |
tasmādēkaḥ prajāsvardhukaḥ || 31 ||

ardhaya₁ti janaya₁ti khalvāhurjagatī tr̥ṇi ca || 8 ||

vi₁bhūrmātrā pra₁bhūḥ pitrētyāha |
iyam vai mātā |
asau pitā |
ābhyāmēvainaṃ paridadāti |
asvō'si hayō'sityāha |
śāstyēvaināmētāt |
tasmācchiṣṭāḥ prajā jāyantē |
atyō'sityāha |

tasmādaśvaḥ sarvān^{||}paśūnatyēti |

tasmādaśvaḥ sarvēṣāṃ paśūnāg śraiṣṭhyaṃ gacchati || 32 ||

pra yaśaḥ śraiṣṭhyāmāpnōti |

ya ēvaṃ vēdā |

narō'syarvā'si saptirasi vājyasītyāha |

rūpamēvāsyaitanmahimānaṃ vyācaṣṭē |

yayurnāmā'sītyāha |

ētadvā aśvasya priyaṃ nāmadhēyāṃ |

priyēṇaivaināṃ nāmadhēyēnābhivādati |

tasmādapyāmitraū saṅgatyā |

nāmnā cēddhvayētē |

mitramēva bhāvataḥ || 33 ||

ādityānāṃ patvānvihītyāha |

ādityānēvaināṃ gamayati |

agnayē svāhā svāhēndrāgnibhyāmiti pūrvahōmāñjuhōti |

pūrvā ēva dviṣantaṃ bhrātṛvyamatikrāmati |

bhūrasi bhuvē tvā bhavyāya tvā bhaviṣyatē

tvētyuthsṛjati sarvatvāya |

dēvā āśāpālā ētaṃ dēvēbhyōśvaṃ mēdhāya prōkṣitaṃ

gōpāyatētyāha |

śataṃ vai talpyā rājaputrā dēvā āśāpālāḥ |
tēbhyā ēvainaṃ paridadāti |
īśvarō vā aśvaḥ pramūktaḥ parāṃ parāvataṃ gantōḥ |
iha dhṛtiḥ svāhēha vidhṛtiḥ svāhēha rantiḥ svāhēha
ramātiḥ svāhēti catṛṣu pathsu juhōti || 34 ||

ētā vā aśvāsyā bandhānam |
tābhirēvainaṃ badhnāti |
tasmādaśvaḥ pramūktō bandhānamāgacchati |
tasmādaśvaḥ pramūktō bandhānam na jāhāti |
rāṣṭraṃ vā āśvamēdhaḥ |
rāṣṭrē khalu vā ētē vyāyācchantē |
yēśvaṃ mēdhyag rakṣanti |
tēṣāṃ ya uḍṛcaṃ gacchanti |
rāṣṭrādēva tē rāṣṭraṃ gacchanti |
atha ya uḍṛcaṃ na gacchanti || 35 ||

rāṣṭrādēva tē vyavācchidyantē |
parā vā ēṣa śicyatē |
yō'balōśvamēdhēna yajātē |
yadamitrā aśvaṃ vīdēraṇḥ |
hanyētāsya yajñaḥ |

catuśṣatā rakṣanti |
yajñasyāghātāya |
athānyamānīya prōkṣēyuh |
saiva tataḥ prāyaścittih || 36 ||

gacchati bhavataḥ pathsu juhōti na gacchanti navā ca || 9 ||

prajāpatirakāmayatāśvamēdhēnā yajēyēti |
sa tapō' tapyata |
tasyā tēpānasyā |
saptātmanō dēvatā udakrāmanṇ |
sā dīkṣā'bhavat |
sa ētānī vaiśvadēvānyāpaśyat |
tānyajuhōt |
tairvai sa dīkṣāmavārundha |
yadvaiśvadēvānī juhōti |
dīkṣāmēva tairyajamānō'vārundhē || 37 ||

sapta juhōti |
sapta hi tā dēvatā udakrāmanṇ |
anvahaṃ juhōti |
anvahamēva dīkṣāmavārundhē |
trīṇī vaiśvadēvānī juhōti |

catvāryaūdgrahaṇāni |
sapta sampādyantē |
sapta vai śiṛṣaṇyāḥ prāṇāḥ |
prāṇā dīkṣā |
prāṇairēva prāṇāndīkṣāmavarundhē || 38 ||

ēkaviṅsatim vaiśvadēvāni juhōti |
ēkaviṅsatirvai dēvalōkāḥ |
dvādaśa māsaḥ pañcartavaḥ |
traya imē lōkāḥ |
asāvāditya ēkaviṅsaḥ |
ēṣa suvargō lōkaḥ |
taddaivyam kṣatram |
sā śrīḥ |
tadbraḥmṇasya viṣṭapām |
tathsvārājyamucyatē || 39 ||

triṅsatāmaudgrahaṇāni juhōti |
triṅśadākṣarā virāṭ |
annam virāṭ |
virājaiṅvānādyamavarundhē |
trēdhā vibhajya dēvatām juhōti |

tryāvṛtō vai dēvāḥ |
tryāvṛta imē lōkāḥ |
ēṣāṃ lōkānāmāptyai |
ēṣāṃ lōkānām kṛptyai |
apa vā ētasmātprāṇāḥ krāmanti || 40 ||

yō dīkṣāmātirēcayati |
saptāhaṃ pracāraṇti |
sapta vai śiṛṣaṇyāḥ prāṇāḥ |
prāṇā dīkṣā |
prāṇairēva prāṇāndīkṣāmavarundhē |
pūrṇāhuṭimuttamāṃ juhōti |
sarvaṃ vai pūrṇāhuṭiḥ |
sarvāmēvāpnōti |
athō iyaṃ vai pūrṇāhuṭiḥ |
asyāmēva pratitiṣṭhati || 41 ||

rundhē prāṇāndīkṣāmavarundha ucyatē krāmanti tiṣṭhati || 10 ||

prajāpatiraśvamēdhamāsṛjata |
taḡ sṛṣṭaṃ na kiñcaṇōdāyacchat |
taṃ vaiśvadēvānyēvōdāyacchanṇ |
yadvaiśvadēvāni juhōti |

yajñasyōdyatyai |

svāhā''dhimādhītāya svāhā'' |

svāhā''dhītaṃ manāsē svāhā'' |

svāhā manāḥ prajāpātayē svāhā'' |

kāya svāhā kasmai svāhā katamasmai

svāhēti prajāpatyē mukhyē bhavataḥ |

prajāpatimukhābhīrēvainaṃ dēvatābhīrudyaçchatē || 42 ||

adityai svāhā'dityai maḥyai svāhā'dityai

sumṛḍīkāyai svāhētyāha |

iyam vā aditiḥ |

asyā ēvainaṃ pratiṣṭhāyōdyacchatē |

sarāsvatyai svāhā sarāsvatyai bṛhatyai svāhā

sarāsvatyai pāvākāyai svāhētyāha |

vāgvai sarāsvatī |

vācaivainaṃudyacchatē |

pūṣṇē svāhā pūṣṇē prāpathyāya svāhā pūṣṇē

naṇandhiṣāya svahētyāha |

paśavō vai pūṣā |

paśubhīrēvainaṃudyacchatē |

tvāṣṭrē svāhā tvāṣṭrē turīpāya svāhā tvāṣṭrē

pururūpāya svāhētyāha |
tvaṣṭā vai paśūnāṃ mithunānāḡ rūpakṛt |
rūpamēva paśuṣu dadhāti |
athō rūpairēvainamudyācchatē |
viṣṇāvē svāhā viṣṇāvē nikhuryapāya svāhā viṣṇāvē
nibhūyapāya svāhētyāha |
yajñō vai viṣṇuḥ |
yajñāyaivainamudyācchatē |
pūrṇāhutimūttamāṃ juhōti |
pratyuttabdhyai sayatvāya || 43 ||

yacchatē pururūpāya svāhētyāhāṣṭau ca || 11 ||

sāvitramaṣṭākāpālaṃ prātarnirvāpati |
aṣṭākṣarā gāyatrī |
gāyatraṃ prātassavaṇam |
prātassavaṇādēvaināṃ gāyatriyāśchandaśō'dhi nirmimītē |
athō prātassavaṇamēva tēnāpnōti |
gāyatrīm chandaḥ |
savitrē prāsavitra ēkādaśākāpālaṃ maḍhyandinē |
ēkādaśākṣarā triṣṭup |
traīṣṭubhaṃ māḍhyandināḡ savānam |

mādhyāndinādēvainaḡ savānāṭṛiṣṭubhaśchandaśo'dhi
nirmimītē || 44 ||

athō mādhyāndinamēva savānaṃ tēnāpnōti |
ṭṛiṣṭubhaṃ chandaḥ |
savitra āsavitrē dvādaśakapālamaparāhṇē |
dvādaśākṣarā jagatī |
jāgātaṃ ṭṛtīyasavaṇam |
ṭṛtīyasavaṇādēvainaṃ jagatyāśchandaśo'dhi nirmimītē |
athō ṭṛtīyasavaṇamēva tēnāpnōti |
jagatīm chandaḥ |
īśvarō vā aśvaḥ pramūktaḥ parāṃ parāvataṃ gantōḥ |
iha dhṛtiḥ svāhēha vidhṛtiḥ svāhēha rantiḥ
svāhēha ramātiḥ svāhēti catāśra āhūtīrjuhōti || 45 ||

catāsrō diśaḥ |
digbhirēvainaṃ pariḡrḥṇāti |
āśvatthō vrajō bhāvati |
prajāpātirdēvēbhyō nilāyata |
aśvō rūpaṃ kṛtvā |
sō'svatthē samvathsaramātiṣṭhat |
tadaśvatthasyāśvatthatvam |

yadāśvātthō vrajō bhavāti |
sva ēvainaṃ yōnau pratiṣṭhāpayati || 46 ||

triṣṭubhaśchandasō'dhi nirmimītē juhōti navā ca || 12 ||

ā brahmānbrahmanō brahmavarcaṣī jāyatāmityāha |
brāhmaṇa ēva brahmavarcaṣaṃ dadhāti |
tasmātpurā brahmanō brahmavarcaṣyājāyata |
ā'sminrāṣṭrē rājanya iṣavyaḥ sūrō mahārathō
jāyatāmityāha |

rājanya ēva śauryaṃ mahimānaṃ dadhāti |
tasmātpurā rājanya iṣavyaḥ sūrō mahārathō'jāyata |
dōgdhrī dhēnurityāha |
dhēnvāmēva payō dadhāti |
tasmātpurā dōgdhrī dhēnurājāyata |
vōḍhā'naḍvānityāha || 47 ||

anaḍuhyēva vīryaṃ dadhāti |
tasmātpurā vōḍhā'naḍvānājāyata |
āsuḥ sapturityāha |
āsvā ēva javaṃ dadhāti |
tasmātpurā''śuraśvō'jāyata |
purāndhīryōṣetyāha |

yōṣityēva rūpaṃ dād̥hāti |
tasmāthstrī yuvatiḥ priyā bhāvukā |
jīṣṇū rāthēṣṭhā ityāha |
ā ha vai tatra jīṣṇū rāthēṣṭhā jāyatē || 48 ||

yatraitēnā yajñēna yajantē |
sabhēyō yuvētyāha |
yō vai pūrvavayasī |
sa sabhēyō yuvā |
tasmādyuvā pumānpriyō bhāvukaḥ |
ā'sya yajamānasya vīrō jāyatāmityāha |
ā ha vai tatra yajamānasya vīrō jāyatē |
yatraitēnā yajñēna yajantē |
nikāmē nikāmē naḥ parjanyaō varṣatvityāha |
nikāmē nikāmē ha vai tatra parjanyaō varṣati |
yatraitēnā yajñēna yajantē |
phalinyō na ośadhayaḥ pacyantāmityāha |
phalinyō ha vai tatra ośadhayaḥ pacyantē |
yatraitēnā yajñēna yajantē |
yōgākṣēmō naḥ kalpatāmityāha |

kalpatē ha vai tatra' prajābhyō yōgākṣēmaḥ |
yatraitēnā yajñēna yajantē || 49 ||

anaḍvānityāha jāyatē vaṛṣati sapta ca || 13 ||

prajāpatirdēvēbhyō yajñānvyādiśat |
sa ātmannaśvamēdhamādhatta |
taṃ dēvā abruvanṇ |
ēṣa vāva yajñaḥ |
yadaśvamēdhaḥ |
apyēva nō'trāstviti |
tēbhya' ētānannahōmānprāyācchat |
tānājuhōt |
tairvai sa dēvānāprīṇāt |
yadannahōmāñjuhōti || 50 ||

dēvānēva tairyajamānaḥ prīṇāti |
ājyēna juhōti |
agnērvā ētadrūpam |
yadājyāṃ |
yadājyēna juhōti |
agnimēva tatprīṇāti |
madhunā juhōti |

maḥaṭyai vā ētaddēvatāyai rūpam |
yanmadhu |
yanmadhunā juhōti || 51 ||

maḥaṭīmēva taddēvatām prīṇāti |
taṇḍulairjuhōti |
vasūnām vā ētadrūpam |
yattaṇḍulāḥ |
yattaṇḍulairjuhōti |
vasūnēva tatprīṇāti |
pr̥thukairjuhōti |
rudrāṇām vā ētadrūpam |
yatpr̥thukāḥ |
yatpr̥thukairjuhōti || 52 ||

rudrānēva tatprīṇāti |
lājairjuhōti |
ādityānām vā ētadrūpam |
yallājāḥ |
yallājairjuhōti |
ādityānēva tatprīṇāti |
karambairjuhōti |

viśvēṣāṃ vā ētaddēvānāḡ rūpam |
yatkaṛambāḥ |
yatkaṛambairjuhōti || 53 ||

viśvānēva taddēvānprīṇāti |
dhānābhirjuhōti |
nakṣātrāṇāṃ vā ētadrūpam |
yaddhānāḥ |
yaddhānābhirjuhōti |
nakṣātrāṇyēva tatprīṇāti |
saktūbhirjuhōti |
prajāpātērvā ētadrūpam |
yathsaktāvaḥ |
yathsaktūbhirjuhōti || 54 ||

prajāpātīmēva tatprīṇāti |
maśūsyairjuhōti |
sarvāsāṃ vā ētaddēvatānāḡ rūpam |
yanmaśūsyāni |
yanmaśūsyairjuhōti |
sarvā ēva taddēvatāḥ prīṇāti |
priyaṅgutaṇḍulairjuhōti |

priyāṅgā ha vai nāmaitē |
ētairvai dēvā aśvasyāṅgāni samādadhuḥ |
yatpriyaṅgutaṇḍulairjuhōti |
aśvasyaivāṅgāni sandadhāti |
daśānnāni juhōti |
daśākṣarā virāṭ |
virāṭkr̥thsnyānnādyasyāvāruddhyai || 55 ||

juhōti madhūnā juhōti pṛthukairjuhōti karambaijuhōti
saktubhirjuhōti priyaṅgutaṇḍulairjuhōti catvāri ca || 14 ||

annaḥōmānājyēnāgnērmadhūnā taṇḍulaiḥ pṛthukairlājaiḥ
karambairdhānābhiḥ saktubhirmāsūsyaiḥ
priyaṅgutaṇḍulairdaśānnāni dvādaśa ||

prajāpātiraśvamēdhamāsṛjata |
taḡ sṛṣṭaḡ rakṣāḡsyajighāḡsanṇ |
sa ētānprajāpātirnaktaḡ hōmānāpaśyat |
tānājuhōt |
tairvai sa yajñādrakṣāḡsyapāhanṇ |
yannaktaḡhōmāñjuhōti |
yajñādēva tairyajāmānō rakṣāḡsyapāhanti |
ājyēna juhōti |

vajrō vā ājyām |
vajrēṇaiva yajñādrakṣāḡsyapāhanti || 56 ||

ājyāsyā pratipadaṃ karōti |
prāṇō vā ājyām |
mukhata ēvāsyā prāṇaṃ dādhati |
annaḥōmāñjuhōti |
śarīravādēvāvarundhē |
vyatyāsaṃ juhōti |
ubhayasyāvārudhyai |
naktam juhōti |
rakṣāsāmapāhatyai |
ājyēnāntatō juhōti || 57 ||

prāṇō vā ājyām |
ubhayata ēvāsyā prāṇaṃ dādhati |
purastāccōpariṣṭācca |
ēkasmai svāhētyāha |
asminnēva lōkē pratitiṣṭhati |
dvābhyāḡ svāhētyāha |
amuṣminnēva lōkē pratitiṣṭhati |
ubhayōrēva lōkayōḥ pratitiṣṭhati |

asmigg̃ścāmuṣmigg̃śca |
śatāya svāhētyāha |
śatāyurvai puruṣaḥ śatavīryaḥ |
āyūrēva vīryāmaṅvarundhē |
saḥasrāya svāhētyāha |
āyurvai saḥasrām |
āyūrēvāvarundhē |
sarvasmai svāhētyāha |
aparimitamēvāvarundhē || 58 ||

ēva yajñādrakṣāḅḅsyapāhantyaṅtatō juhōti
śatāya svāhētyāha sapta ca || 15 ||

prajāpatim vā ēṣa iphsatītyāhuḥ |
yō'śvamēdhēna yajāta iti |
athō āhuḥ |
sarvāṅi bhūtānīti |
ēkaśmai svāhētyāha |
prajāpatirvā ēkaḥ |
tamēvāpnōti |
ēkaśmai svāhā dvābhyāḅḅ
svāhētyābhipūrvamāhutīrjuhōti |

abhipūrvamēva suvargaṃ lōkamēti |

ēkōttaraṃ juhōti || 59 ||

ēkavadēva suvargaṃ lōkamēti |

santātaṃ juhōti |

suvargasyā lōkasya santātyai |

śatāya svāhētyāha |

śatāyurvai puruṣaḥ śatavīryaḥ |

āyūrēva vīryāmarundhē |

sahasrāya svāhētyāha |

āyurvai sahasrām |

āyūrēvāmarundhē |

ayutāya svāhā niyutāya svāhā prayutāya svāhētyāha || 60 ||

traya imē lōkāḥ |

imānēva lōkāmarundhē |

arbudāya svāhētyāha |

vāgvā arbudam |

vācāmēvāmarundhē |

nyārbudāya svāhētyāha |

yō vai vācō bhūmā |

tannyārbudam |

vāca ēva bhūmānaṃavārundhē |
saṃudrāya svāhētyāha || 61 ||

saṃudramēvāpnōti |
madhyāya svāhētyāha |
madhyāmēvāpnōti |
antāya svāhētyāha |
antāmēvāpnōti |
parārdhāya svāhētyāha |
parārdhamēvāpnōti |
uṣasē svāhā vyuṣṭyai svāhētyāha |
rātrirvā uṣāḥ |
aharvyuṣṭiḥ |
ahōrātrē ēvāvārundhē |
athō ahōrātrayōrēva pratitiṣṭhati |
tā yadubhayīrdivā vā naktam vā juhuyāt |
ahōrātrē mōhayēt |
uṣasē svāhā vyuṣṭyai svāhōdēṣyatē svāhōdyatē
svāhētyanūditē juhōti |
uditāya svāhā suvargāya svāhā lōkāya

svāhētyuditē juhōti |

ahōrātrayōravyātimōhāya || 62 ||

ēkōttaram juhōti prayutāya svāhētyāha samudrāya
svāhētyāhāharvyuṣṭiḥ sapta ca || 16 ||

vibhūrmātrā prabhūḥ pitrētyāśvanāmāni juhōti |
ubhayōrēvainaṃ lōkayōrnāmadhēyaṃ gamayati |
āyānāya svāhā prāyānāya svāhētyuddrāvāñjuhōti |
sarvāmēvainaṃmaskānnaḡ suvarḡgaṃ lōkaṃ gāmayati |
agnayē svāhā sōmāya svāhēti pūrvahōmāñjuhōti |
pūrvā ēva dviṣantaṃ bhrātr̥vyamatikrāmati |
pṛthivyai svāhā'ntarikṣāya svāhētyāha |
yathā yajurēvaitat |
agnayē svāhā sōmāya svāhēti pūrvadīkṣā juhōti |
pūrvā ēva dviṣantaṃ bhrātr̥vyamatikrāmati || 63 ||

pṛthivyai svāhā'ntarikṣāya svāhētyēkaviḡśinim̐
dīkṣāṃ juhōti |
ēkaviḡsatirvai dēvalōkāḥ |
dvādaśa māsaḥ pañcartavaḥ |
traya imē lōkāḥ |
asāvāditya ēkaviḡśaḥ |

ēṣa suṡarḡō lōkaḥ |
suṡarḡasyā lōkasya samāṣṭyai |
bhuvō dēṡānām karmaṇetyṡtudīkṣā juḥōti |
ṡtūnēṡasmai kalpayati |
aḡnayē svāhā vāyavē svāhēti juḥōtyanāntarītyai || 64 ||

arvānyajñāḥ saṅkrāmatvityāptīrjuḥōti |
suṡarḡasyā lōkasyāptyai |
bhūtaṃ bhavyaṃ bhaviṡyaditi paryāptīrjuḥōti |
suṡarḡasyā lōkasya paryāptyai |
ā mē ḡṡhā bhavāntvityābhūrjuḥōti |
suṡarḡasyā lōkasyābhūtyai |
aḡninā tapō'nvabhavadityānubhūrjuḥōti |
suṡarḡasyā lōkasyānubhūtyai |
svāhā''dhimādhītāya svāhēti samāstāni
vaiśvadēṡāni juḥōti |
samāstamēva dviṡantaṃ bhrātr̥vyamatīkrāmati || 65 ||
daḡdbhyaḥ svāhā hanūbhyāḡ svāhētyāṅgahōmāñjuḥōti |
āṅgē āṅgē vai puruṡasya pāpmōpāśliṡṡaḥ |
āṅgādaṅgādēṡvainām pāpmanastēnā muñcati |
aṅjyētāya svāhā kṡṡṡāya svāhā śvētāya

svāhētyaśvarūpāṇi juhōti |
rūpairēvainaḡ samardhayati |
ōṣadhībhyaḥ svāhā mūlēbhyaḥ
svāhētyōṣadhihōmāñjuhōti |
dvayyō vā oṣadhayaḥ |
puṣpēbhyō'nyāḥ phalaṃ gr̥hṇanti |
mūlēbhyō'nyāḥ |
tā ēvōbhayīravārundhē || 66 ||

vanaspatībhyaḥ svāhēti vanaspatihōmāñjuhōti |
āraṇyasyānnādyasyāvarudhyai |
mēṣastvā pacatairāvatvityapāvyāni juhōti |
prāṇā vai dēvā apāvyāḥ |
prāṇānēvāvārundhē |
kūpyābhyaḥ svāhā'dbhyaḥ
svāhētyapāḡ hōmāñjuhōti |
ap̥hsu vā āpāḥ |
annaṃ vā āpāḥ |
adbhyō vā annaṃ jāyatē |
yadēvādbhyō'nnaṃ jāyatē |
tadavārundhē || 67 ||

pūrvadīkṣā juhōti pūrvā ēva dviṣantaṃ
bhrātr̥vyamatikrāmatyanāntarityai
krāmati rundhē jāyata ēkaṃ ca || 17 ||

ambhāḡsi juhōti |
ayaṃ vai lōkō'mbhāḡsi |
tasya vasavō'dhipatayaḥ |
agnirjyōtiḥ |
yadambhāḡsi juhōti |
imamēva lōkamavarundhē |
vasūnāḡ sāyujyaṃ gacchati |
agniṃ jyōtiravarundhē |
nabhāḡsi juhōti |
antarikṣaṃ vai nabhāḡsi || 68 ||

tasya rudrā adhipatayaḥ |
vāyurjyōtiḥ |
yannabhāḡsi juhōti |
antarikṣamēvavarundhē |
rudrāṅḡ sāyujyaṃ gacchati |
vāyumaṃ jyōtiravarundhē |
mahāḡsi juhōti |
asau vai lōkō mahāḡsi |

tasyāḍityā adhipatayaḥ |

sūryō jyōtiḥ || 69 ||

yanmahāḡsi juhōti |

amumēva lōkamavarundhē |

ādityānāḡ sāyujyaṃ gacchati |

sūryaṃ jyōtiravarundhē |

namō rājñē namō varuṇāyēti yavyāni juhōti |

annādyasyāvarudhyai |

mayōbhūrvātō abhi vātūsrā iti gavyāni juhōti |

paśūnāmavarudhyai |

prāṇāya svāhā vyānāya svāhēti santatihōmāñjuhōti |

suvarḡgasyā lōkasya santātyai || 70 ||

sītāya svāhā'sītāya svāhēti pramūktirjuhōti |

suvarḡgasyā lōkasya pramūktyai |

pr̥thiviyai svāhā'ntarikṣāya svāhētyāha |

yathā yajurēvaitat |

datvatē svāhā'dantakāya svāhēti śarīrahōmāñjuhōti |

pit̥rlōkamēva tairyajāmānō'varundhē |

kastvā yunakti sa tvā yunaktviti paridhīṃ yunakti |

imē vai lōkāḥ paridhayāḥ |

imānēvāsmāi lōkāṅ yunakti |
suvar̥gasyā lōkasya samāṣṭyai || 71 ||

yaḥ praṇatō ya ātmadā iti mahimānau juhōti |
suvar̥gō vai lōkō mahāḥ |
suvar̥gamēva tābhyāṃ lōkaṃ yajāmānō'varundhē |
ā brahmānbrahmanō brahmavar̥casī jāyatāmiti
samāstāni brahmavar̥casāni juhōti |
brahmavar̥casamēva tairyajāmānō'varundhē |
jajñi bījamiti juhōtyanāntarityai |
agnayē samānamatpr̥thivyai samānamaditi
sannatihōmāñjuhōti |
suvar̥gasyā lōkasya sannātyai |
bhūtāya svāhā bhaviṣyatē svāhēti bhūtābhavyau
hōmau juhōti |
ayaṃ vai lōkō bhūtam || 72 ||

asau bhaviṣyat |
anayōrēva lōkayōḥ pratitiṣṭhati |
sarvasyāptyai |
sarvasyāvāruddhyai |
yadakraṇḍaḥ prathamam jāyamāna

ityaśvastōmīyaṃ juhōti |
sarvasyāptyai |
sarvasya jityai |
sarvamēva tēnāpnōti |
sarvaṃ jayati |
yōśvamēdhēna yajatē || 73 ||

ya u cainamēvaṃ vēda |
yajñaḡ rakṣāḡsyajighāḡsanṇ |
sa ētānprajāpātirnaktaḡhōmānāpaśyat |
tānājuhōt |
tairvai sa yajñādrakṣāḡsyapāhanṇ |
yannaktaḡhōmāñjuhōti |
yajñādēva tairyajamānō rakṣāḡsyapāhanti |
uśasē svāhā vyuṣṭyai svāhētyāntatō juhōti |
suvarḡgasya lōkasya samāṣṭyai || 74 ||

vai nabhāḡsi sūryō jyōtiḥ santātyai
samāṣṭyai bhūtaṃ yajatē navā ca || 18 ||

ēkayūpō vaikādaśini vā |
anyēṣāṃ yajñānāṃ yūpā bhavanti |
ēkaviḡśinyāśvamēdhasya |

suṽarḡasyā lōkasyābhijityai |
baiḡvō vā khādirō vā pālāsō vā |
anyēṣām yajñakratūnām yūpā bhavanti |
rājjudāla ekaviḡśatyaratniraśvamēdhasyā |
suṽarḡasyā lōkasyā samāṣṭyai |
nānyēṣām paśūnām tējanyā avadyanti |
avadyantyaśvāsya || 75 ||

pāpmā vai tējani |
pāpmanō'pāhatyai |
plakṣaśākhāyāmanyēṣām paśūnāmavadyanti |
vētaśāśākhāyāmaśvāsya |
aphsuyōnirvā aśvaḥ |
aphsujō vētaśaḥ |
sva ēvāsya yōnāvavadyati |
yūpēṣu grāmyānpaśūnniyuñjanti |
ārōkēṣvāraṇyāndhārayanti |
paśūnām vyāvṛtyai |
ā grāmyānpaśūnlabhantē |
prāraṇyānthśṛjanti |
pāpmanō'pāhatyai || 76 ||

aśvāsyā vyāvṛt̥tyai tr̥ṇi ca || 19 ||

rāj̥jūdālamagn̥iṣṭham̥ minōti |
bhr̥ṇāḥatyāyā apāḥatyai |
paut̥udravāvabhitō bhavataḥ |
puṇyāsyā gaṇdhasyāvārudhyai |
bhr̥ṇāḥatyāmēvāsmādapaḥatyā |
puṇyēna gaṇdhēnōbhayataḥ pariḡṛhṇāti |
ṣaḍbailvā bhāvanti |
brahmavar̥casasyāvāruddhyai |
ṣaṭkhādirāḥ |
tējasō'vārudhyai || 77 ||

ṣaṭpālāśāḥ |
sōmap̥īthasyāvārudhyai |
ēkaviḡśatiḥ sampādyantē |
ēkaviḡśatirvai dēvalōkāḥ |
dvādaśā māśāḥ pañcartavāḥ |
traya imē lōkāḥ |
asāvāditya ēkaviḡśāḥ |
ēṣa suvargō lōkāḥ |

suṽar̥gasyā' lōkasya samāṣṭyai |
śataṁ paśavō bhavanti || 78 ||

śatāyūḥ puruṣaḥ śatēndriyaḥ |
āyūṣyēvēndriyē pratitiṣṭhati |
sarvaṁ vā aśvamēdhyāpnōti |
aparimitā bhavanti |
aparimitasyāvāruddhyai |
brahmaṽvādinō vadanti |
kasmāthsatyāt |
dakṣiṇatō'nyēṣāṁ paśūnāmāvadyanti |
uttaratō'svasyēti |
vāruṇō vā aśvaḥ || 79 ||

ēṣā vai varuṇasya dik |
svāyāmēvāsyā' diśyavadyati |
yaditarēṣāṁ paśūnāmāvadyati |
śatadēvaṭyāṁ tēnāvāruṇdhē |
citē'gnāvadhivaitasē kaṭē'svaṁ cinōti |
aphsuyōnirvā aśvaḥ |
aphsujō vētasah |
sva ēvainaṁ yōnau pratiṣṭhāpayati |

purastātpratyāñcam̐ tūparam̐ cinōti |
paścātprācīnam̐ gōmṛgam̐ || 80 ||

prāṇāpānāvēvāsm̐nthsamyañcau' dadhāti |
aśvam̐ tūparam̐ gōmṛgamiti sarvaḥuta' ētāñjuhōti |
ēṣām̐ lōkānām̐bhijityai |
ātmanā'bhijuhōti |
sātmānamēvainaḡ satānum̐ karōti |
sātmā'muṣminlōkē bhāvati |
ya ēvam̐ vēdā' |

athō vasōrēva dhārām̐ tēnāvārundhē |
ilūvardāya svāhā balīvardāya svāhētyāha |
saṃvathsarō vā ilūvardāḥ |
parivathsarō balīvardāḥ |
saṃvathsarādēva parivathsarādāyuravārundhē |
āyurēvāsm̐ndadhāti |

tasmādaśvamēdhayājī jarasā' visrasā'mum̐ lōkamēti || 81 ||

tējasō'vārudhyai bhavāntyaśvō' gōmṛgamilūvardāścātvāri ca || 20 ||

ēkaviḡśō'gnirbhāvati |
ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |
ēkaviḡśatiryūpāḥ |

yathā vā aśvā varṣabhā vā vṛṣāṇaḥ saggsphurēraṇṇī |
ēvamētathstōmāḥ saggsphurantē |
yadēkaviḡśāḥ |
tē yathsamṛcchēraṇṇī |
hanyētāsya yajñāḥ |
dvādaśa ēvāgniḥ syādityāhuḥ |
dvādaśaḥ stōmaḥ || 82 ||

ēkādaśa yūpāḥ |
yaddvādaśō'gnirbhavāti |
dvādaśa māśāḥ samvathsaraḥ |
samvathsarēṇaivāsmā annamavarundhē |
yaddaśa yūpā bhavānti |
daśākṣarā virāṭ |
annam virāṭ |
virājaiṅvānnādyamavarundhē |
ya ēkādaśaḥ |
stanā ēvāsyai saḥ || 83 ||

duha ēvaināṃ tēnā |
tadāhuḥ |
yaddvādaśō'gniḥ syāddvādaśaḥ stōmaḥ ēkādaśa yūpāḥ |

yathā sthūriṇā yāyāt |
tādṛktat |
ēkaviḡśa ēvāgniḥ syādityāhuḥ |
ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |
ēkaviḡśatiryūpāḥ |
yathā praṣṭibhiryāti |
tādṛgēva tat || 84 ||

yō vā āśvamēdhē t̥israḥ kaḡkubhō vēda |
kaḡkuddha rājñāḡ bhavati |
ēkaviḡśō'gnirbhāvati |
ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |
ēkaviḡśatiryūpāḥ |
ētā vā āśvamēdhē t̥israḥ kaḡkubhaḥ |
ya ēvaḡ vēda |
kaḡkuddha rājñāḡ bhavati |
yō vā āśvamēdhē tr̥iṇi ś̥ir̥ṣāṇi vēda |
ś̥irō ha rājñāḡ bhavati |
ēkaviḡśō'gnirbhāvati |
ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |
ēkaviḡśatiryūpāḥ |

ēṭāni vā aśvamēdhē tr̥iṇi śīrṣāṇi |
ya ēvaṃ vēda |
śirō ha rājñāṃ bhavati || 85 ||

dvādaśaḥ stōmaḥ sa ēva tacchirō ha rājñāṃ bhavati ṣaṭca || 21 ||

dēvā vā aśvamēdhē pavamānē |
suvargaṃ lōkaṃ na prājānanṇ |
tamaśvaḥ prājānāt |
yadaśvamēdhē'śvēna mēdhyēnōdañcō
bahiṣpavamānaḥ sarpanti |
suvargasya lōkasya prajñātyai |
na vai mānuṣyaḥ suvargaṃ lōkamañjāsā vēda |
aśvō vai suvargaṃ lōkamañjāsā vēda |
yadudgātōdgāyēt |
yathā'kṣētrajñō'nyēna pathā pratipādayēt |
tādr̥ktat || 86 ||

udgātārāmaparuddhya |
aśvamudgīthāya vṛṇītē |
yathā kṣētrajñō'ñjāsā nayati |
ēvamēvainamaśvaḥ suvargaṃ lōkamañjāsā nayati |
pucchāmanvārābhantē |

suṽarḡasyā' lōkasya samāṣṭyai |
hiṁ kārōti |
sāmaivākāḥ |
hiṁ kārōti |
udḡītha ēvāsya saḥ || 87 ||

vaḍābā upārundhanti |
mithuṇatvāya prajātyai |
athō yathōpagātāra' upagāyanti |
tādṛḡēva tat |
udāḡāsīdaśvō mēdhya ityāha |
prājāpatyō vā aśvaḥ |
prajāpatirudḡīthaḥ |
udḡīthamēvāvarundhē |
athō ṛksāmayōrēva pratitiṣṭhati |
hiraṇyēnōpākārōti |
jyōtirvai hiraṇyam |
jyōtirēva mukhatō dādhati |
yajāmānē ca prajāsu' ca |
athō hiraṇyajyōtirēva yajāmānaḥ
suṽarḡamaṁ lōkamēti || 88 ||

tathsa upākārōti caṭvāri ca || 22 ||

puruṣō vai yajñah |
yajñah prajāpatiḥ |
yadaśvē paśūnniyuñjanti |
yajñādēva tadyajñam prayuñktē |
aśvaṃ tūparam gōmṛgam |
tānagnīṣṭha ālabhatē |
sēnāmukhamēva tathsaggśyāti |
tasmādrājamukham bhīṣmam bhāvukam |
āgnēyam kṛṣṇagrīvam purastāllalāṭē |
pūrvāgnimēva taṃ kūrutē || 89 ||

tasmātpūrvāgniṃ purastāthsthāpayanti |
pauṣṇamañcām |
annaṃ vai pūṣā |
tasmātpūrvāgnāvāhāryāmāharanti |
aindrāpauṣṇamupariṣṭāt |
aindrō vai rājanyō'nnam pūṣā |
annādyēnaiivaināmubhayataḥ pariḡrḥṇāti |
tasmādrājanyō'nnādō bhāvukah |

āgnēyau kṛṣṇagrīvau bāhuvōḥ |

bāhuvōrēva vīryaṃ dhattē || 90 ||

tasmādrājanyō bāhubalī bhāvūkaḥ |

tvāṣṭrau lōmaśasakthau sakthyōḥ |

sakthyōrēva vīryaṃ dhattē |

tasmādrājanya' ūrubalī bhāvūkaḥ |

śitipṛṣṭhau bārhaspatyau pṛṣṭhē |

brahmaṡarcasamēvōpariṣṭāddhattē |

athō kavacē ēvaitē abhitaḥ paryūhatē |

tasmādrājanyaḥ sannāddhō vīryaṃ karōti |

dhātrē pṛṣōdaramadhastāt |

pratīṣṭhāmēvaitāṃ kūrutē |

athō iyaṃ vai dhātā |

asyāmēva pratīṣṭhati |

sauryaṃ balakṣaṃ pucchē |

uṡsēdhamēva taṃ kūrutē |

tasmāduthsēdhaṃ bhayē prajā abhisaggśrayanti || 91 ||

kūrutē dhattē kūrutē pañca' ca || 23 ||

sāngraḥanyā catuṣṭayyō yō vai yaḥ pituścatvārō yathā

nīktaṃ prajāpatayē tvā yathā prōkṣitaṃ vibhūrāha

prajāpātīrakāmayatāśvamēdhēnā prajāpātīrna kiñca na
sāvītramābrahmānprajāpātīrdēvēbhyāḥ prajāpātī rakṣāḡsi
prajāpātīmīphsati vibhūrasvanāmānyambhāḡsyēkayūpō
rājjudālamēkaviḡsō dēvāḥ puruṣastrayōviḡsatīḥ ॥ 23 ॥

sāngraḥaṇyā tasmādaśvamēdhayājī yatparimitā
yadyājñamukhē yō dīkṣām dēvānēva trayā imē sitāyā
prāṇāpānāvēvāsmīntasmādrājanya ēkānavatīḥ ॥ 91 ॥

sāngraḥaṇyā sagḡśrayanti ॥

॥ hariḥ ō(3)m ॥

॥ *iti kṛṣṇayajurvēdīya taittirīya brāhmaṇē*
ṭṛtīyāṣṭakē aṣṭamaḥ praśnaḥ samāptaḥ ॥